

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Konsernretningslinjer AML og Sanksjoner

1. KONSERNRETNINGSLINJER – OVERORDNEDE PRINSIPPER

1.1 Bakgrunn og overordnede prinsipper

Konsernet SpareBank 1 SR-Bank er bevisst sitt samfunnsansvar knyttet til bekjempelse av økonomisk kriminalitet, hvitvasking av utbytte fra slik kriminalitet og finansiering av terrorvirksomhet.

Myndigheter, kunder og konkurrenter skal ha tillit til SpareBank 1 SR-Bank sin profesjonalitet og redelighet. Gjennom årvåkenhet i alle ledd i organisasjonen vil konsernet etterleve lover og regler som gjelder for konsernets virksomhet.

SpareBank 1 SR-Bank skal aktivt søke å forhindre at konsernet benyttes til hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger eller til finansiering av terrorisme eller annen kriminell aktivitet. SpareBank 1 SR-Bank skal etablere forsvarlige og etterprøvbare tiltak for å minimere risiko for brudd på lover og regler, samt brudd på gjeldende retningslinjer, rutiner og prosedyrer.

1.2 Tilsynsmyndighet

SpareBank 1 SR-Bank er regulert av Finanstilsynet (www.finanstilsynet.no), som skal bidra til å sikre tillit til det finansielle systemet og finansiell stabilitet.

1.3 Selvevaluering

Oppdatert Wolfsberg Group AML skjema er tilgjengelig på bankens hjemmeside.

2. FORMÅL OG OMFANG

2.1 Formål

Formålet med SpareBank 1 SR-Banks Konsernretningslinjer AML og Sanksjoner (Konsernretningslinjer AML) er å gi retningslinjer og prinsipper for å etablere, implementere, forbedre og overvåke etterlevelse av hvitvaskingsloven. Retningslinjene skal tydeliggjøre roller og ansvar i dette arbeidet, både når det gjelder manuelle og systemrelaterte rutiner. Konsernretningslinjen fungerer som bankens AML-policy.

Dokumentet gir en overordnet beskrivelse av konsernets tiltak, herunder retningslinjer og prinsipper for selskapets ledelses- og kontrollmiljø, samt virksomhetens organisering for å ivareta lovkrav.

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

2.2 Omfang

Konsernretningslinjer AML gjelder for hele konsernet SpareBank 1 SR-Bank, herunder alle forretningsområder, organisasjonsenheter, datterselskaper, ansatte og ledere.

3. DEFINISJON AV HVITVASKING, TERRORFINANSIERING OG SANKSJONER

I retningslinjen benyttes internasjonale begreper for hvitvasking og terrorfinansiering: Anti-Money Laundering (AML) og Counter-Terrorist Financing (CTF). Etter norsk lov er hvitvasking definert som en sikringshandling, jf. straffeloven § 337. Hvitvasking foreligger når formålet er å sikre utbytte fra en straffbar handling. For at utbyttet skal kunne tas i bruk av gjerningspersonen, må det integreres i den legale økonomien. Formålet med hvitvasking er således å få utbyttet til å fremstå som om det er ervervet på lovlig måte; å skjule dets illegale opprinnelse.

Terrorfinansiering foreligger når det ytes økonomisk støtte eller foretas pengeinnsamling til personer eller grupper som har til hensikt å bruke dette til å begå terrorhandlinger, jf. straffeloven §§ 131 – 136 a.

Sanksjoner defineres som «ikke-militære tiltak i form av forbud mot eller begrensninger i økonomisk eller annet samkvem med land eller bevegelser», jf. sanksjonsloven § 1.

For andre definisjoner, se kapitel 6.

4. LOVKRAV, RAMMEVERK OG STANDARDER

SpareBank 1 SR-Bank er rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven med forskrift og sanksjonsregelverket i Norge. Veiledning fra tilsynsmyndigheter inngår som en del av lovkravene. Som rapporteringspliktig er SpareBank 1 SR-Bank pålagt å gjennomføre kundetiltak og løpende oppfølging av kunden. Tiltak etter loven skal gjennomføres og håndheves på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, såkalt risikobasert tilnærming. Videre er SpareBank 1 SR-Bank pålagt å overvåke transaksjoner og å undersøke og rapportere hendelser som fremstår som mistenkelige til myndighetene (Økokrim).

SpareBank 1 SR-Bank skal ha, videreutvikle og vedlikeholde et internt rammeverk for anti-hvitvasking, terrorfinansiering og sanksjoner. Rammeverket skal sikre at konsernet etterlever grunnleggende krav og standarder på området, samt bidra til enhetlig gjennomføring i konsernet. Rammeverket angir generelle standarder og prinsipper for Anti-Hvitvasking (AML) og Terrorfinansiering (CTF) som er integrert i konsernets forretningsprosesser. Rammeverket skal bygge på den til enhver tid siste gjennomførte risikoanalyse knyttet til tiltak for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering samt ivareta krav til sanksjonsregimet. Det skal gjennomføres risikoanalyse hvert år.

Det er et krav at interne rutiner for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering er datert og godkjent på riktig nivå. Det er utarbeidet retningslinjer til hvordan tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering skal forstås og gjennomføres i praksis.

Rammeverket skal som et minimum inneholde følgende:

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

1. Virksomhetsinnrettet risikovurdering
2. Konsernretningslinje AML og Sanksjoner
3. AML-regelverk
4. Saksbehandlingsrutiner undersøkelse og rapportering AML
5. Sanksjonsregelverk
6. Saksbehandlingsregler sanksjoner
7. Rammeverk for datterselskap

Forsvarlig og etterprøvbar risikovurdering bygger på en dokumentert risikoanalyse. Risikovurderingen er grunnlaget for risikobaserte kundetiltak, løpende oppfølging og transaksjonsovervåkning. Risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering inngår i konsernets ICAAP-vurdering.

Produkter og tjenester som utgjør en forsterket risiko følges opp med dokumenterte risikoreduserende tiltak, basert på en risikobasert tilnærming. Eksisterende produkter og tjenester er identifisert og risikoklassifisert i den til enhver tid gjeldende Virksomhetsinnrettet risikovurdering. Før innføring av nye produkter, prosesser og systemer skal risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering vurderes særskilt.

Dersom det forekommer brudd på gjeldende regulatoriske krav eller internt regelverk, skal hendelsen registreres i konsernets hendelsesdatabase. Alvorlige brudd på lovkravene kan medføre straffeansvar, både for SpareBank 1 SR-Bank som foretak og for ansatte personlig. Brudd kan også medføre forvaltningsreaksjoner.

Konsernet har etablert et internt varslingsystem som skal benyttes i forhold knyttet til mulig brudd på hvitvaskingsreglene. Løsningen ivaretar krav til anonymitet av varsler.

5. ROLLER OG ANSVAR

Følgende roller og ansvar er definert for medarbeidere i SpareBank 1 SR-Bank.

5.1.1 Styret

Styret har det overordnede ansvaret for AML-området i konsernet, og skal sikre at gjeldende lover og forskrifter etterleves.

5.1.2 Administrerende direktør

Administrerende direktør har ansvaret for at konsernet har et tilfredsstillende rammeverk, samt har effektive systemer og kontroller etter retningslinjer fastsatt av styret. Administrerende direktør skal sikre at området får nødvendig oppmerksomhet og tilgang til nødvendige ressurser.

5.1.3 Hvitvaskingsansvarlig

Styret har utnevnt Direktør Juridisk, AML & Kreditt til å ha et særskilt ansvar på øverste ledelsesnivå for at rammeverket blir fulgt opp. Direktør Juridisk, AML & Kreditt rapporterer direkte til styret.

Direktør Juridisk, AML & Kreditt har et særskilt ansvar for å sikre oppfølging av rutinene innenfor anti-hvitvasking og terrorfinansiering samt at konsernets retningslinjer, rutiner og rammeverk er tilstrekkelig forankret hos styret og øverste ledelse. Direktør Juridisk, AML & Kreditt overvåker at rutinene implementeres på en tilfredsstillende måte.

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

5.1.4 Leder AML-Seksjonen –Operativ hvitvaskingsansvarlig

Leder AML-Seksjonen/Operativ hvitvaskingsansvarlig er delegert det strategiske og operasjonelle ansvaret for AML-arbeidet i konsernet. Delegeringen innbefatter ansvar for utarbeidelse av strategi AML, samt operasjonalisering av strategi, undersøkelse og rapportering, videreutvikling av elektroniske overvåkingssystemer, samt å drive opplæring innen fagområdet for å sikre kompetanseheving. Dette skal underbygge konsernets risikokultur og sikre gode prosesser.

5.1.5 AML- Seksjonen

AML-Seksjonen ledes av leder AML-Seksjonen/Operativ hvitvaskingsansvarlig som rapporterer direkte til Direktør Juridisk, AML & Kreditt. AML-Seksjonen skal til enhver tid ha tilfredsstillende bemanning til å kunne ivareta de oppgaver og ansvar som er pålagt denne, både hva gjelder kompetansenivå og kapasitet. Det er formalisert et delegert ansvar fra operativ hvitvaskingsansvarlig til ansatte i AML-Seksjonen som har ansvar for undersøkelse og rapportering av mistenkelige forhold til Økokrim.

5.1.6 Etterlevelsesansvarlig

Konserndirektør Compliance er etterlevelsesansvarlig. Etterlevelsesansvarlig skal gjennomføre uavhengige kontroller og vurderinger for å påse at virksomheten overholder hvitvaskingsregelverket og om tiltakene som iverksettes for å avhjelpe eventuelle mangler er effektive.

5.1.7 Forretningsdivisjonene og datterselskap

Konserndirektør Bedriftsmarked, Konserndirektør Privatmarked og Direktør Kapitalmarked er ansvarlige for at gjeldende retningslinjer, rutiner og prosedyrer blir implementert/operasjonalisert i de respektive forretningsdivisjonene. I hver enkelt forretningsdivisjon skal det være utpekt egne fagansvarlige for AML. Alle forretningsområder vurderer til enhver tid om det er behov for å etablere ytterligere støtte- og kontrollfunksjoner. Konsernet har rapporteringspliktige datterselskap hvor de enkelte styre er ansvarlige for at gjeldende retningslinjer blir implementert i rutiner og arbeidsprosesser. Datterselskap rapporterer kvartalsvis til konsern styret. Det er utpekt en hvitvaskingsansvarlig i hvert av selskapene som har et delegert ansvar for ivaretagelse av AML-kravene for det enkelte selskap.

Alle ledere i SpareBank 1 SR-Bank er ansvarlige for å ivareta og implementere gjeldende AML-prosesser i konsernet. Implementeringen skal ha en risikobasert tilnærming, og sikre at prosessene er tilstrekkelig effektive gjennom eierskap og god dokumentasjon.

Hver enkelt leder er ansvarlig for å implementere denne retningslinjen, og for at virksomheten innenfor egen enhet utføres i samsvar med gjeldende eksterne og interne regelverk. Leder må sørge for tilstrekkelige ressurser og at alle identifiserte risikoer følges opp med relevante tiltak i henhold til konsernets retningslinjer og rutiner.

Ansatte i forretningsdivisjonene skal være kjent med de plikter som påligger etter hvitvaskingsregelverket. De ansatte skal være i stand til å gjenkjenne mistenkelige transaksjoner og ha kjennskap til interne rutiner som gjelder for håndteringen av slike transaksjoner. Ansatte i forretningsdivisjonene har et selvstendig ansvar for å etterleve bankens rutiner og retningslinjer når de utfører arbeidsoppgavene sine. Alle ansatte skal være årvåkne i forhold til AML/CTF og sanksjoner.

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

5.1.8 Forum for antihvitvasking og internasjonale sanksjoner (Forum AML Sanksjoner)

Forum AML og Sanksjoner er et konsernomfattende forum som skal gi råd og veiledning knyttet til SpareBank 1 SR-Banks etterlevelse av internasjonale sanksjoner og regelverk mot hvitvasking og terrorfinansiering. Forumet skal bestå av Direktør Juridisk, AML & Kreditt, Konserndirektør Compliance, leder AML/Operativ hvitvaskingsansvarlig, representanter fra AML-Seksjonen, representanter fra Juridisk avdeling, Operasjonell Risiko og lederrepresentanter fra forretningsområdene. Forumet skal møtes kvartalsvis og ved behov.

5.1.9 Internkontroll

SpareBank 1 SR-Bank bygger sitt rammeverk for internkontroll på COSO-modellen (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions) og kontroll av etterlevelse gjøres i henhold til de tre forsvarslinjene.

Førstelinjeforsvar er den operative ledelsens styring og internkontroll, herunder prosesser og aktiviteter for å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven. Hvitvaskingsansvarlig og AML-Seksjonen er ansvarlig for førstelinjeforsvaret. Det enkelte forretningsområde utgjør førstelinjeforsvaret for sitt område, og har ansvar for å etterleve hvitvaskings- og sanksjonsregelverket, herunder ansvar for kundekontroll. Hvert enkelt forretningsområde og støtteområde skal påse at medarbeidere på alle nivåer har riktig kompetanse, at relevante risikoanalyser gjennomføres og at AML/CTF og sanksjonsarbeidet overvåkes og evalueres jevnlig.

Andrelinjeforsvar er en uavhengig funksjon som overvåker og følger opp den operative ledelsens styring og internkontroll. Andrelinjeforsvaret har ansvar for overvåking og rapportering av risiko til ledelse og styret. Compliance har et særskilt etterlevelsesansvar iht. hvitvaskingsloven og rapporterer status knyttet til etterlevelsen til ledelsen og styret.

Tredjelinjeforsvar ivaretas av en uavhengig internrevisjon som gjennomgår og vurderer konsernets samlede styring og internkontroll på hvitvaskingsområdet. For å sikre at både det operative hvitvaskingsansvaret i førstelinjen og overvåkingsansvaret i AML-Seksjonen ivaretas vil det gjennomføres separate internrevisjonskontroller for hhv utøvelsen av kundekontroll i førstelinjen og egne kontroller knyttet til AML-Seksjonen gjennomføring av oppgaver knyttet til risikovurderinger, transaksjonsovervåking, parametersetting, valideringer mv. Internrevisjonen er uavhengig av administrasjonen og rapporterer direkte til styre.

5.2 Risikobasert tilnærming

Konsernet gjennomfører Virksomhetsinnrettet risikovurdering av AML inklusive sanksjoner årlig. Som en del av denne gjennomgangen vil konsernet:

1. Identifisere risikoer
2. Identifisere risikoreduserende tiltak
3. Implementere risikoreduserende tiltak
4. Sikre adekvat opplæring
5. Løpende evaluere effektiviteten av risikoreduserende tiltak for å hindre hvitvasking og terrorfinansiering

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

5.3 Kundetiltak

SpareBank 1 SR-Bank vil ikke inngå eller opprettholde et kundeforhold med mindre kundens og/eller reell rettighetshavers identitet er kjent og dokumentert. I tillegg skal kundens opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art være tilfredsstillende dokumentert.

Konsernet SpareBank 1 SR-Bank anvender en risikobasert tilnærming til kundetiltak og kjenn-din-kunde-prinsippet (KYC), både ved etablering og løpende oppfølging av kundeforholdet. Konsernet anvender forsterkede kundetiltak på kunder som utgjør en høy risiko, eksempelvis politisk eksponerte personer (PEP).

Banken har også en risikobasert tilnærming til elektronisk overvåking, herunder transaksjoner, kunder, avsendere og mottakere. Banken ber om informasjon for å kunne dokumentere formålet med kundeforholdet herunder bruk av produkter og tjenester, samt informasjon om opprinnelsen til kundens midler.

5.4 Transaksjonsovervåking

Bankens elektroniske overvåkingssystem identifiserer mistenkelige transaksjoner og kundeatferd basert på kriterier/regler fra konsernets risikoanalyse. Alle transaksjoner overvåkes daglig, og motpost screenes mot sanksjonslister (FN- og EU-listen, samt OFAC-listen for utlandstransaksjoner). Transaksjoner mot utland overvåkes og screenes før transaksjonen gjennomføres. Nye kunder screenes mot sanksjons- og PEP-lister før kundeetablering. Kunderegisteret screenes mot sanksjonslister ved listeoppdatering, og mot PEP-lister månedlig.

Transaksjoner og mistenkelige forhold som blir prioritert for undersøkelse og rapportering til Økokrim/Enheten for Finansiell Etterretning (EFE) er:

- Transaksjoner knyttet til nyetablerte kundeforhold
- Transaksjoner relatert til kundeforhold identifisert til å utgjøre høy risiko
- Transaksjoner knyttet til terrorfinansiering
- Transaksjoner knyttet til skatteparadis
- Penger i transitt gjennom SpareBank 1 SR-Bank

5.5 Forbudte aktiviteter

Konsernet SpareBank1 SR-Bank aksepterer ikke:

- Eiendeler eller midler som er kjent eller mistenkt for å være utbytte av kriminell aktivitet.
- Etablering/opprettholdelse av forretningsforbindelser med enkeltpersoner eller juridiske enheter registrert på sanksjonslister, kjent eller mistenkt for å være tilknyttet terroraktivitet, kriminell organisasjon eller medlemmer av slike. Konsernet følger retningslinjer beskrevet i veiledning om frysbestemmelser oppdatert 16.04.2018, utarbeidet av Finanstilsynet og UD.
- Etablering av kundeforhold med tomt bankselskap, jfr. hvitvaskingsloven § 20, eller selskap som er kjent for å tillate at konti brukes av tomt bankselskap.
- Etablering av kundeforhold eller gjennomføre transaksjoner med selskap uten signifikante eiendeler og/eller virksomhet («Tomme selskap»). Eventuelle avvik fra dette punktet kan unntaksvis forekomme på norske selskap, men da med utvidede kundetiltak iht. etablerte rutiner.
- Inngåelse av kundeforhold med kunder fra sanksjonerte land.

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

- Etablering eller opprettholde kundeforhold med enkeltpersoner eller juridiske enheter hvor risikoen for skatteunndragelse anses for å være betydelig.
- Inngåelse av kundeforhold med kunder som driver i følgende bransjer:
 - Utvikling, testing, produksjon, lagring eller transport av kontroversielle våpen eller komponenter eksklusivt beregnet på kontroversielle våpen, herunder klasevåpen, antipersonellminer, atomvåpen, kjemiske våpen og biologiske våpen.
 - Driver med produksjon av tobakksprodukter eller komponenter eksplisitt beregnet på slike produkter.
 - Driver med produksjon av pornografisk materiale.
 - Ulovlig gambling.
 - Betalingsforetak (MSBs) som ikke har tillatelse til å drive virksomhet i Norge.

SpareBank 1 SR-Bank har besluttet å ikke opptre som korrespondent i korrespondentforbindelser med andre banker og betalingsformidlere, og vil kun være respondent i slike forbindelser.

5.6 Rapportering

Konsernets ansatte rapporterer eventuelle mistenkelige hendelser til AML-Seksjonen. Mistenkelige hendelser hvor mistanken etter undersøkelser ikke kan avkrefte blir rapportert til Økokrim/EFE (www.okokrim.no).

5.7 Arkivering

Alle undersøkte og rapporterte kundeforhold og transaksjoner oppbevares i henhold til gjeldende lovgivning.

5.8 Konfidensialitet

Personopplysninger behandles konfidensielt og i henhold til gjeldende lovgivning.

5.9 Opplæring

SpareBank 1 SR-Bank pålegger alle ansatte i konsernet, inkludert styret i morselskap og døtre, å gjennomføre AML-opplæring. Denne opplæringen er risikobasert, og tilpasses rolle og ansvar til den enkelte ansatte/tillitsvalgte.

6. DEFINISJONER

Kjenn din kunde (KYC) er tiltak for å identifisere og verifisere kunders identitet, eierforhold, samt å forstå formål og hensikt med kundeforholdet.

Hvitvasking har til hensikt å sikre utbytte av en straffbar handling. For å lykkes med dette må midlene plasseres, tilsløres og integreres i den legale økonomien. Formålet er å få utbyttet til å se ut som om det er ervervet på lovlig måte, samt å skjule dets illegale opprinnelse.

Terrorfinansiering (CTF) er medvirkning til en terrorhandling eller medvirkning til opprettholdelse av en terrororganisasjon.

Reell rettighetshaver (RRH) er fysiske personer som i siste instans eier eller kontrollerer en kunde eller enhet som en transaksjon gjennomføres på vegne av. En reell rettighetshaver nyter fordelene ved eierskap til et verdipapir eller annen verdi uten å nødvendigvis eie den selv.

SpareBank 1 SR-Bank ASA

Besluttet av:

STYRET

Dato for beslutning:

04.02.2020

Gjelder fra:

04.02.2020

Politisk eksponert person (PEP) er en fysisk person som innehar et høytstående offentlig verv eller ledende rolle i en internasjonal organisasjon i Norge eller utlandet, eller er et nært familiemedlem/medarbeider til en slik person. Politisk eksponerte personer (PEP) er mer utsatt for bestikkelse og korrupsjon på grunn av deres posisjon og innflytelse.

Kunde er enhver fysisk- eller juridisk person (organisasjon) som søker, eller allerede har inngått et forretningsforhold til konsernet, eventuelt foretar en engangstransaksjon med konsernet. Dette gjelder også handler som foretas på vegne av kunden.

Ansatt er en person som jobber på ethvert nivå i konsernet, uavhengig av dens stilling. Herunder, men ikke begrenset til styrerepresentanter, konsernledelse, ledere og øvrige ansatte enten arbeidsforholdet er fast eller midlertidig.

Betalingsforetak (MSB) er et juridisk begrep som brukes til å beskrive virksomheter som utfører betalingstjenester, herunder overfører eller veksler penger.
